Lepidopterologiska meddelanden.

Av

EDVARD SYLVÉN.

Av det fjärilmaterial, som jag under de senaste åren insamlat i Västergötland, på Öland, i Jämtland och i Skåne, vill jag i det följande bekantgöra de mest intressanta arterna. T. o. m. sommaren 1937 äro fynden nästan uteslutande gjorda i Skara-trakten och i Forshems socken invid Kinnekulle. Fjärilarna från Öland och Jämtland äro infångade sommaren 1938, på Öland huvudsakligen inom Högsrums socken under tiden $^{11}/_{6}$—$^{21}/_{6}$ och i Jämtland från slutet av juni till mitten av augusti månad. Tiden i Jämtland tillbringades i Knytta vid Storsjön mitt emot Östersund förutom en veckas vistelse i slutet av juli vid Åreskutan. Skånefynden förskriva sig från den $^{11}/_{6}$—$^{11}/_{7}$ sommaren 1939 och äro med Källstorp som medelpunkt huvudsakligen tagna inom Svalövs socken.

Företrädesvis har varje sådan art medtagits, som är ny för det landskap, inom vilket den påträffats, men också mera sällsynta fjärilar liksom även vanligare arter, som visa avvikelser i vingbredd eller teckning, har jag funnit väl värda att nämna. Härvidlag ha de uppgifter följts, som lämnats i F. Nordströms och E. Wahlgrens »Svenska Fjärilar», så långt detta verk utkommit. För de återstående släktena har jag använt mig av Ch. Aurivillius »Nordens Fjärilar». Nomenklaturen följer samma riktlinjer. Någon gång har även F. Nordströms »Våra Fjärilar» anlitats. Då vingbredden är avvikande, är för överskådlighetens skull den förut kända minimi- och maximistorleken angiven.

I synnerhet vill jag tacka brukstjänsteman Fågelberg, som ställt sin vackra och välpreparerade samling från Kinnekulle till mitt förfogande. Varje fynd, som gjorts av honom, har särskilt omnämnts.

Ett stort exemplar av *Papilio machon* L. från Gössäter, Vg., mäter 85 mm. (58—84). Av *Pieris rapae* L. har jag av vårgenerationen tagit en hona, som även på översidan är starkt gul. En hona av *Pieris napi* L., infångad i Forshem, har en vingbredd av endast 35 mm. (37—47), en annan från Knytta, Jmt., är starkt gulpudrad

också på översidan. I Östersunds-trakten flög för övrigt av denna fjäril en form med brett svartpudrade ribbor såväl på över- som undersida, vilken står den i Frostviken och norr därom förekommande lokalf. *adalwinda* Fruhst. mycket nära. En hane av *Colias palaeno synonyma* Bryk är så pass stor som 51 mm. (44—50). *Leptidea sinapis* L. förekommer i Skara-trakten i små exemplar. En hane mäter 36 mm. (38—44). Ett verkligt dvärgexemplar av *Vanessa urticae* L. från Skara är icke större än 35 mm. (40—52). En *V. antiopa* L. från Forshem, uppfödd från larvstadiet, är med sina 56 mm. (61—76) icke mycket sämre. Att detta exemplar är så litet, kan tänkas bero på, att larven i fångenskap icke på samma sätt kunnat utveckla sig. För detta talar, att en fjäril av samma art, som min fader för många år sedan fött upp, likaledes från larvstadiet, icke är större än 51 mm. Hos mina exemplar av *Polygonia c-album* L. växlar undersidan från en monoton teckning med entonigt brun färg till en skarp och tydlig sådan med inre hälften mörkt svartaktig och den yttre flammig av gråvitt, gulbrunt, gråsvart, svart och grönt. En *Pyrameis atalanta* L., funnen i Forshem, mäter 52 mm. (53—62). *P. cardui* L. har jag en gång sett på klipporna nära Fiskebäckskil, Boh. och senare fångat såväl i Svalöv (två exemplar) som på Kinnekulle. *Melitaea aurinia* Rott. syntes icke vara ovanlig på Öland och *M. dictynna* Esp. flög allmänt i Sk. Två stycken av den senare mäta icke mera än 31 mm. (32—38). *Brenthis thore scandinavica* Rygge. har jag i flera exemplar funnit i Åre, ett i Åreskutans björkregion. *Boloria pales lapponica* Stgr. förekom liksom *pales aquilonaris* Stich. tämligen allmänt i *regio subalpina* på Åreskutan. Vackra former mellan lokalf. *dovrensis* Strd. och huvudformen av *Erebia ligea* L. kunde erhållas i Knytta, Jmt. På sistnämnda lokal tog jag även *Aphantopus hyperantus* L., som förut inte är funnen i Jämtland. Ab. *arete* Müll. av denna fjäril var i Sk. icke sällsynt bland huvudformen. En hona av *Epinephele jurtina* L. från södra Sk. mäter endast 31 mm. (32—49). *Coenonympha hero* L. utgjorde i juni månad en av de allra vanligaste dagfjärilarna i Svalöv. *C. tiphon* Rott. har jag tagit vid Hornborgasjön, Vg., där arten förekommer allmänt. I Östersunds-trakten flög lokalf. *isis* Thunbg. Slutligen har jag även funnit denna fjäril såväl i södra som mellersta Sk. *Pararge egeria* L. har Fågelberg i stort antal fått i Hällekis-trakten på Kinnekulle. Flygtiden står i »Svenska Fjärilar» angiven till juni och juli månader, men av de av Fågelberg tagna exemplaren äro alla utom ett funna i maj mellan den 21 och 27. Det återstående togs så tidigt som den 28 mars. En fjäril har en storlek av endast 33 mm. (35—44). Själv har jag insamlat Pararge egeria på Öl., där den särskilt i Repplinge var tämligen allmän. *Nemeobius lucina* L. satte genom sin relativt stora individrikedom en särprägel på Ölands fjärilsfauna.

Strymon w-album Knoch. har jag vid tennisplanen i Fiskebäckskil påträffat ett exemplar utav. Av *S. pruni* L. har jag flera exemplar från Svalöv, där denna fjäril flög mindre allmänt *Ruralis quercus* L. är i Forshem icke sällsynt och *R. betulae* förekommer både i Skara-trakten och på Skaftö i Boh. Av *Heodes amphidamas* Esp. flög i Jmt. flera exemplar även i juli månad. *Polyommatus amandus* Schn. är liksom *P. semiargus* Rott. förekommande i Vg., något som icke klart framgår av utbredningsuppgifterna i »Svenska Fjärilar». *P. chiron borealis* Whlgr. utmärkte sig för stor individrikedom i Jmt. I *regio subalpina* på Åreskutan infångade jag *Plebejus orbitulus* Prun. *Cupido minimus* Fuessl. har jag tagit såväl vid Vänern i Vg. som på Öl. Om *Lycaena arion* L. berättar Fågelberg, att han en gång sett denna fjäril på Kinnekulle. Vidare intygar han, att *Adopaea lineola* Ochs. är tämligen allmän på samma lokal. Bland de exemplar, som jag har av denna fjäril, finnes för övrigt även ett från Vinninga, taget av fil. stud. Kjellander. Att arten förekommer i Vg. torde det därför icke vara något tvivel om. Av den sällsynta fjärilen *Hesperia alveus* Hb. har Fågelberg tagit två exemplar i Hällekis, ett i det s. k. Rödstensbrottet. Arten är ny för Vg. En hane från Skara av *Nisoniades tages* L. mäter 25 mm. (27—29). Innan jag avslutar dagfjärilarna skulle jag vilja tillägga, att Fågelberg av *Argynnis ino* Rott. tagit ett exceptionellt litet exemplar, som endast mäter 29 mm. (34—42) m. vingsp.

Bland svärmarna har Fågelberg en gång sett *Acherontia atropos L.* på den stora egendomen Krapperups ägor i nordvästra Sk. Han överraskades av fjärilen, som föll ned från ett träd, som han just stod och ruskade på. Allt för häpen för att tänka på att taga fjärilen höjde denna sig plötsligt från marken och försvann bland trädtopparna inom ett ögonblick. *Macroglossa stellatarum* L. har jag en gång tagit i Skara. Dessutom finnas i min samling av denna fjäril två andra exemplar, av vilka ett mäter icke mindre än 51 mm. (45—50) mellan vingsp. Dessa båda fjärilar infångades år 1899 i Hassle, Vg., av min farbroder doktor Nils Sylvén. Under detta år kunde man i Hassle få hur många som helst berättar han. Ett jätteexemplar av *Celerio galii* Rott. från Kinnekulle mäter hela 80 mm. (60—75). I »Svenska Fjärilar» är vingbredden för *Pergesa elpenor* L. angiven till 50—65 mm., men anser jag denna uppgift vara alldeles i underkant. Av de exemplar, som jag tagit, mäta tvenne 67 och ett 69 mm.

Pheosia dictaeoides Esp. har Fågelberg i flera exemplar tagit i Hällekis. Den 4/8 1939 fann jag själv på samma plats två stycken av denna fjäril. Jämte 25 andra fjärilar, fångade samma kväll, spändes de den 5/8 på morgonen. Oförsiktigt nog lät jag dem påföljande natt stå kvar på ett bord framför ett öppet fönster. Följden blev, att när jag den 6/8 på morgonen gav mina bräden med de

nyss uppspända fjärilarna en hastig blick, endast vingarna funnos kvar. Kroppen på varje fjäril var sorgfälligt uppäten av något skadedjur. Senare fann jag att en geting var åverkaren. *Odontosia carmelita* Esp. har Fågelberg i två exemplar tagit på Kinnekulle. Arten är förut icke påträffad i Vg. Av *Eudia pavonia* L. flyger tydligen hanarne även om dagen. Jag har åtminstone påträffat flera stycken i fullt dagsljus. *Poecilocampa populi* L. har Fågelberg funnit i Hällekis i två exemplar. Själv har jag en gång tagit larven på rönn i Skaratrakten. Rönn är förut icke omtalad som värdeväxt för larven till denna fjäril. Av *Endromis versicolora* L. har min fader en gång från larvstadiet fött upp en hane, som mäter 64 mm. (50—61). Av *Cosmotriche potatoria* L. har Fågelberg en gång i nordvästra Sk. hittat en hel larvkoloni. *Epicnaptera ilicifolia* L. har jag i Forshem fött upp från larv på blåbär. Av *Dendrolimus pini* L. erhölls år 1937 två larver från Tiveden. Som en lustighet kan berättas, att, sedan den ena förpuppats och kläckts, den andra tydligen tyckte, att släktingen såg aptitretande ut, och följaktligen åt upp en stor del av vingarna. Dieten syntes vara av god beskaffenhet, ty senare fick jag en vacker imago av denna larv. En hona av *Macrothylacia rubi* L. mäter 66 cm. (45—65). I Svalöv har jag tagit ett exemplar av *Arctornis L. nigrum* Müll., som torde varit tämligen nykläckt, då det ännu hade en nyans av grönt på vingarnas översida, särskilt omkring ribborna. På äldre fjärilar försvinner som bekant denna gröna anstrykning. *Euproctis chrysorrhoea* L. har jag som larv tagit på Öland. Sedan förpuppningen ägt rum, skadades vid ett tillfälle puppan. Kläckningen ägde i alla fall rum, men vänstra bakvingen saknades, uppenbarligen till följd av ovannämnda missöde. Två imagines av *Porthesia similis* Fuessl. har Fågelberg tagit på Kinnekulle. Arten är förut i Vg. endast påträffad i Göteborgs skärgård. *Drepana curvatula* L. finnes i min samling i två exemplar. Det första fyndet, en hona, gjordes i Skara, det andra, en hane, på Öland i lunden nedanför pensionat Stugbyn, St. Rör. Ny för Öland. Flygtiden är i »Svenska Fjärilar» angiven till maj och juli—augusti, men de av mig tagna exemplaren äro fångade, det första den 30/6, det andra den 18/6. *Thyatira batis* L. har jag påträffat såväl på Öl. som i Sk. Av *Palimpsestis fluctuosa* Hb. togs i Sk. med hjälp av lampa ett exemplar.

En *Colocasia coryli avellanae* Huene mäter 26 mm. (28—37). Ett av de bättre fynden från Sk. var *Diphtera alpium* Orb. *Euxoa recussa* Hb. i två exemplar från Knytta, Jmt., är en ny fjäril för detta landskap. En av de två mäter 31 mm. (33—36). *Rhyacia baja* F. från *regio silvatica* i Åre är också en art, som förut icke är funnen i Jmt. *R. putris* L. var i Sk. icke sällsynt. En typfjäril för Jmt., kanske speciellt för fjälltrakterna, var *Aplectoides speciosa arctica* Zett. Det bästa fynd, som jag kanske någonsin gjort är *Anomogyna rhaetica*

fennica Brandt. Av denna mycket sällsynta fjäril tog jag den 28/7 1938 på kvällen icke mindre än åtta stycken. Exemplaren påträffades i *regio silvatica* vid foten av Åreskutan, de flesta på *Epilobium angustifolium* vid pensionat Fjällgården. Ett stort exemplar av *Triphaena pronuba* L. mäter 62 mm. (46—60). *Polia persicariae* L. från Forshem i Vg. är värd att nämna. Från Öland finnas i min samling några stycken *Harmodia lepida* Esp. och en *H. nana* Rott. Ett tredje öländskt fynd är *Pachetra fulminea* F., som lockades med lampa. *Hadena reticulata* Vill. synes mig vara ganska vanlig både i Vg. och i Sk. Samma torde förhållandet i än högre grad vara med *Tholera cespitis* Schiff. i fråga om Vg. Av *T. popularis* F. mäter ett exemplar 33 mm. (35—40), av *Sidiridis impura* Hb. ett 30, ett annat 35 (31—34). En fjäril från Öland är *Calophasia lunula* Hufn., som där icke var ovanlig. Den 31/8 1935 lockades i Skara med lampa en mycket sällsynt fjäril, nämligen *Aporophila lutulenta* Bkh. Av *Lithophane furcifera* Hufn. har Fågelberg ett stort antal från Kinnekulle. En *Eupsilia satellitia* L. från Skara är så stor som 44 mm. (36—42). Larven av *Amphipyra tragopoginis* L. påträffades i Knytta, Jmt. Fjärilen är förut icke funnen i detta landskap. *Parastichtis lithoxylea* F. lockades i Sk. icke sällan med lampa. Ett fynd av verklig klass är *P. ophiogramma* Esp., av vilken fjäril Fågelberg i Hällekis fångat ett exemplar. Arten är förut endast omtalad från Sk. och Bl. *Thalpophila matura* Hufn. är i Forshem och Hällekis icke sällsynt, det samma kan sägas om *Hydroecia micacea* Esp. i Skara. Vid lampa fångades i Sk. tre stycken *Chloëphora bicolorana* Fuessl. Ett exemplar är endast 38 mm. (42—45) stort. *Grammesia trigrammica* Hufn. från Öl. finnes i ett exemplar i min samling. En *Athetis selini* Bsd. togs även på Öland och mäter 24 mm. (25—28). En hane av *Hydrilla palustris* Hübn. från Knytta är 31 mm. (28—30) stor. *Panolis flammea* Schiff. förekommer i Skaratrakten och *Cosmia paleacea* Esp. i Forshem. Sistnämnda har Fågelberg funnit i Hällekis, där även jag sett fjärilen. En vacker *Pyrrhia umbra* Hufn. påträffades i Svalöv. Av *Chrysoptera moneta* F. togs den 9/7 1934 i seminarieträdgården i Skara tyå exemplar. En *Phytometra chrysitis* L. från Hornborgasjön mäter 40 mm. (31—39). Två vackra fynd inom underfamljien Phytometrinae äro *Syngrapha microgamma* Hb. och *Phytometra bractea* F. Båda arterna äro funna i Vg., den förra av Fågelberg i det förut nämnda Rödstensbrottet på Kinnekulle, den senare av undertecknad i Hällekis. I Nordströms »Våra Fjärilar» är -microgamma icke nämnd såsom tagen i Vg., och -bractea är endast uppgiven från Sk., Sdm., Upl. och Jmt. Bägge torde därför vara nya för Vg. Ett öländskt exemplar av *Phytometra iota* L. mäter 41 mm. (37—39), en *P. pulchrina* Haw. från Skara 39 (34—37). *Acontia luctuosa* Esp. flög på soliga ställen på Öland (Algutsrum).

Ett litet exemplar av *Prothymia viridaria* Clerck. från Hornborgasjön är endast 15 mm. (17—20). *Catocala fraxini* L. har av en vän fångats i Alnarp, Sk. *Toxocampa pastinum* Tr. flyger allmänt både vid Hornborgasjön och i Forshem. En fjäril från Forshem är endast 32 mm. (35—40) m. vingsp. Två stycken *Laspeyria flexula* Schiff. äro tagna i Skara. *Zanclognatha tarsipennalis* Tr. och *nemoralis* F. har jag funnit både i Vg. och i Sk. Två exemplar av *Herminia derivalis* Hübn. fångades på Skaftö nära Fiskebäckskil, Boh.

En *Zygaena filipendulae* L. från Forshem mäter 37 mm (28—35). Ett exemplar från Skaftö, Boh., har blekt gulvita fläckar på framvingarna. *Hepialus fusconebulosus* De Geer var i Jmt. icke sällsynt. Fågelberg har flera gånger funnit arten i Hällekis. Var. *gallicus* Led. förekom i *regia silvatica* i Åre. *Nudaria senex* Hübn. flyger allmänt vid Hornborgasjön, och *N. mundana* L. var i Sk. ganska vanlig. En hona av *Arctia caja* L., funnen på dagen i Forshem, är 70 mm. (43—68) stor.

Endast i undantagsfall synes mig vingbredden för *Geometra papilionaria* L. vara mellan 46—53 mm., som Aurivillius anger som minimi- och maximistorlek för arten. De flesta av mina exemplar understiga betydligt den första siffran, ett från Sk. är blott 39 mm. En *Nemoria putata* L. från Händene, Vg. mäter 22 mm. (19—20). *Acidalia muricata* Hufn. flyger vid Hornborgasjön, och Fågelberg har även i Hällekis tagit ett exemplar. *A. rubiginata* Hufn. har jag funnit på Öl. och *incanata* L. i Forshem. *Pellonia vibicaria* Clerck. har Fågelberg hittat på Kinnekulle, och själv har jag påträffat fjärilen på alvarängen i Repplinge på Öl. *Timandra amata* L. är allmän i Sk. och tyckes ej heller vara sällsynt på Öl. Ett exemplar av andra generationen har jag funnit i Skara. *Selenia lunaria* Schiff. fångades vid lampa i Sk. Larven till *Pericallia syringaria* L. fann jag nere i lunden på Öl. *Himera pennaria* L. är icke sällsynt i Vg. En hane av *Metrocampa margaritaria* L. mäter 35 mm., en hona 46 (36—44). Båda exemplaren äro tagna i Sk. En vacker *var. sordiata* Fuessl. av *Angerona prunaria* L. har Fågelberg fångat på Kinnekulle. I den senares samling från Hällekis finnes även en *Rhyparia melanaria* L. I Kinna. Vg. flög också denna fjäril. Av *Abraxas sylvata* Scop. fann jag i Borgholms slottsruin ett exemplar. Även i Sk. förekom fjärilen. En *A. marginata* L. från Skara mäter 27 mm. (22—25). *Bapta temerata* Hübn. har jag insamlat på Billingen, Vg. i Högsrum på Öl. och slutligen också i Sk. En *Cabera pusaria* L. från Händene, Vg., har en storlek av 32 mm. (25—30), en *Numeria pulveraria* L. från Hornborgasjön en av 34 mm. (27—32). Av *Epirranthis pulverata* Thunb. har jag från Skara ett exemplar, som inte är större än 31 mm. (33—45). *Boarmia roboraria* Schiff. var

i Svalöv tämligen allmän. Ett exemplar av *B. lichenaria* Hufn. har en storlek av 24 mm. (26—30). *B. luridata* Borkh. har jag tagit både på Öl. (Högsrum) och i Svalöv, Sk. En hona av *Halia brunneata* Thunb. är 22 mm. (24—26) stor. *Ligdia adustata* Schiff. kunde man lätt få på Öl. *Phasiane petraria* Hübn. finnes i Fågelbergs samling från Kinnekulle och själv har jag fångat arten på Billingen. Ett exemplar från Sk. av *Scoria lineata* Scop. mäter 32 mm. (33—35). Flera stycken äro större än 35 mm., och en från Öl. är hela 40.

En *Mesoleuca albicillata* L. är så stor som 32 mm. (26—30). *Eucosmia undulata* L. har jag funnit på Frösön i Jmt. Arten torde vara ny för landskapet. Ett litet exemplar av *Camptogramma bilineata* L. från Forshem är inte större än 23 mm. (25—26), ett av *Ortholita limitata* Scop. har 28 mm:s vingbr. (30—34). Av *Lygris associata* Borkh. mäter ett exemplar 27 mm. (29—31). *Cidaria cambrica* Curt. förekom i Jmt., även uppe på fjällen. *C. olivata* Borkh. har jag tagit i Forshem. *C. lugubrata* Staud. finns i Forshem, ehuru arten i Aurivillius »Nordens Fjärilar» är sydligast omtalad från Värmland. Hos en *C. bicolorata* Hufn. från Skaftö, Boh., som för övrigt inte är större än 22 mm. (24—28), är icke endast främre delen av mittfältet rostbrunt utan även två ganska stora fläckar i bakre delen av detsamma, ab. *bipunctata* Hannem. Av *C. fulvata* Forst. har Fågelberg i Hällekis tagit flera exemplar. *C. siterata* Hufn. har jag fångat i Vg. *Hydrelia*-arterna förekomma alla både på Öl. och i Sk. *H. flavicata* Thunb. flyger även vid Hornborgasjön.